

Genel Muhasebe Ders Notları

Konu 6. Hazır Değerler ve Menkul Kıymetler

100 Kasa Hesabı

Kasa hesabı işletmenin sahip olduğu nakit hâlindeki ulusal ve yabancı paraların izlendiği hesaptır. Kasaya değişik zamanlarda giren ve çıkan paralar, bu hesapta takip edilir.

Kasa hesabı, bilançonun aktifinde ve dönen varlıklar içerisinde yer alır. Bu hesap, kasaya konan paralardan (tahsillerden) dolayı borçlanır, hesabın borç tarafına kaydedilir. Kasadan verilen paralardan (ödemelerden) dolayı alacakların alacak tarafa kaydedilir. Bir hesabın borç ve alacak toplamları arasındaki farka “bakiye” (kalan) adı verilir. Kasa hesabı ya borç bakiyesi (kalanı) verir ya da hiç vermez.

101 Alınan Çekler

Çek, bir banka hesabına dayalı olarak düzenlenen ve kullanımı kanun ile belirlenen, belli kurallara uyularak yazılan bir ödeme emridir.

Çek üzerindeki alacak hakkının bir başkasına devredilmesi için yapılan işleme **ciro** denir.

Alınan çekler, 101 alınan çekler hesabının borç (sol) tarafına kaydedilir. Çekin bedelinin tahsil edilmesi, geri verilmesi vb. nedenlerle elden çıkışında ise 101 alınan çekler hesabının alacak (sağ) tarafına kaydedilir, yani hesap alacaklandırılır.

102 Bankalar

102 bankalar hesabı, işletmenin bankaya yatırdığı paraların (mevduatın) izlenmesinde kullanılır. Bu hesabın bakiyesi (kalanı) işletmenin bankadaki ticari mevduatının genel durumunu gösterir. Değişik bankalarla olan mevduat ilişkileri ise yardımcı hesaplar aracılığıyla takip edilir.

(-)103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri Hesabı

Bir ödeme yapmak amacıyla, banka hesabına dayalı olarak çek düzenlemek, imzalamak işlemine, **çek keşide** etmek denir.

□ Çek keşide edildiği zaman, bankanın henüz ödemeyi yapmadığı göz önüne alınarak 102 bankalar hesabı yerine “103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri” hesabının alacak tarafına yazılır. Çek ve ödeme emirlerinin bankadan tahsil edildiği öğrenildiğinde bu hesap borçlandırılır, borç tarafına yazılır ve 102 Bankalar hesabının alacak tarafına yazılır yani

alacaklandırılır. Böylece bankadaki mevduatta fiilî durum ile muhasebe kayıtları arasında uyum sağlanmış olur.

İşletme, çek düzenlemek dışında, bankadaki hesabından çek dışı ödeme emirleri de (havale, virman vb.) verebilir. Çek dışındaki ödeme emirlerinin muhasebeleştirilmesi de verilen çeklerde olduğu gibi yapılır. İşletme, verilen çekler ile diğer ödeme emirlerini ayrı ayrı izleyebilmek için “103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri” hesabında tali hesaplar açabilir.

108 Diğer Hazır Değerler Hesabı

Nakit para, alınan çekler ve bankadaki paralar dışında kalan hazır değer niteliğindeki varlıklar toplu olarak bu hesapta izlenir. Niteliğine uygun hesap açılanlar dışında kalan tüm hazır değerler, tek hesapta bir araya geldiğinden bunların niteliklerinin birbirinden farklı olması olağandır. Hesap, izlenecek değerlere göre; vadesi gelmiş kuponlar, pullar, tahsil edilecek havaleler, yoldaki paralar vb. yardımcı hesaplarla kullanılır. Bu hesap, bir varlık hesabıdır. Dolayısıyla bütün artışlar borç tarafa azalışlar ise alacak tarafa yazılır. Hazır değerler elde edildiğinde “108 Diğer Hazır Değerler” hesabı borçlandırılır, elden çıkarıldığında da alacaklandırılır.

110 Hisse Senetleri

Vergi Usul Kanunu’na göre hisse senetleri alış değeriyle değerlendirilir. Alınan hisse senetleri alış bedeli üzerinden hisse senetleri hesabına borç, hisse senedi elden çıkarıldığında ise aynı bedelle alacak kaydedilir. Tüm varlık hesapları için geçerli olan bu kural (artışların borca, azalışların alacağa kaydı), menkul kıymetlerin tamamı için de geçerlidir. Menkul kıymetlerin satışı sonucunda eğer kâr ortaya çıkarsa bu kâr, “645 Menkul Kıymet Satış Kârları” hesabının alacak tarafına yazılır. Çünkü bütün gelirler ve kârlar ilgili hesapların alacaklı tarafına kaydedilir, bu husus, bilinmesi gereken

önemli bir kuraldır. Zarar ortaya çıkar ise zarar tutarı, “655 Menkul Kıymet Satış Zararları” hesabının borç tarafına yazılır. Çünkü bütün giderler ve zararlar da borç tarafına yazılır. Bu da bilinmesi gereken diğer bir kuraldır. Menkul kıymet satın alma veya satış nedeni ile bir komisyon ödenirse ödenen komisyonlar, “653 Komisyon Giderleri” hesabının borç tarafına yazılır.

Yararlanılan Kaynaklar

1. T.C. ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ YAYINI, GENEL MUHASEBE, 2012.